

Драгољуб Дража Михаиловић - први герилац Европе

Драгољуб Дража Михаиловић - први герилац Европе

Драгољуб Михаиловић рођен је 27. априла (по старом календару 14. априла) 1893. године у градићу Ивањица. Дража је добио име по Драгољубу Дражи Петровићу, оцу његове мајке Смиљане, домаћину рашког села Тисовица.

Дражин отац Михаило Михаиловић (рођен је 20. априла 1863. године у Пожаревцу, од оца Милосава и мајке Екатарине, а крштен седам дана касније, у цркви Светих Архистратиха Михаила и Гаврила. Према протоколу крштених, који се данас чува у пожаревачкој општини, Дражин деда Милосав био је занатлија - папуџија. Истим занатом бавио се и кум Тома Костић, такође "житељ пожаревачки".

Пре него што се у Ивањици запослио као писар Моравичког среза, Михаило Михаиловић је иза себе већ имао један брак и двоје деце.

После Драже, Смиљана и Михаило добили су ћерке Милицу и Јелицу. Милица је вероватно рођена 1894, а Јелица 1895. године. Дражина сестра Милица умрла је млада, 1905. године, од туберкулозе. Јелица је завршила архитектуру у Београду, када је овај факултет тек основан, тако да је спадала у ред првих архитеката у Србији. Касније се запослила у општини града Београда. Удала се за колегу који се презивао Вречко, али је брак кратко трајао и нису имали деце. Јелица је радила у општини града Београда, а живела је у породичној кући у Цвијићевој улици. Стрељана је после уласка комунистичке војске у Београд.

Дража, Милица и Јелица рано су остали без родитеља. Отац Михаило је умро од туберкулозе одмах по Јеличином рођењу, а мајка Смиљана пет година касније. Зато је 1901. године Дражин, Миличин и Јеличин стриц, ветеринарски мајор Владимир Михаиловић, довео сирочиће у свој дом у Београду, у Студеничкој улици (данас улица Светозара Марковића), преузевши старање о њима. Децу је чувала Влајкова мајка, Дражина баба по оцу, Станица. У ондашњем београдском друштву, мајор Михаиловић беше омиљен и познат као "чика Влајко". Официри су били и Дражини стричеви Драгомир и Велимир. Четврти Дражин стриц, Тома, радио је као управник телеграфа у пошти у Београду.

Пошто је завршио четири разреда основне школе, Дража је ујесен 1904. године уписан у први разред Треће мушке гимназије. У овој гимназији завршио је прва три разреда, а следећа три у Другој београдској гимназији. У обе гимназије био је међу најбољим ђацима.

Војна каријера

Првог септембра 1910. године Дража је ступио у 43. класу Ниже школе Војне академије у Београду. После шест месеци, 1. марта 1911. године био је унапређен у чин питомца-каплара, а после две године, 1. септембра 1912, у чин питомца-поднаредника. У септембру 1912. 43. класа Ниже школе војне академије је кренула у рат против Турске, а одмах потом, почетком 1913, и у рат против Бугарске.

Михаиловић је био у 2. прекобројном пуку Дринске дивизије, на дужности ађутанта у 1. батаљону, па је био упућен на бојиште. Други прекобројни пук био је у саставу Дринске дивизије, али је придодат Дунавској дивизији 2. позива која се састојала од четири пешадијска пука и учествовала је у бици код Куманова. После Кумановске битке Дража је унапређен за наредника и био је одликован сребрном медаљом за храброст. У Другом балканском рату 1913, против Бугара, 2. прекобројни пук је опет био у саставу Дунавске дивизије 2. позива, на правцу од Страчина до Криве Паланке, али је убрзо одвојен и додан Моравској дивизији 2. позива и учествовао је у борбама на Злетовској реци и даље на Кочанима.

Драгољуб Михаиловић је у овој бици учествовао као водник једне пешадијске чете. Био је рањен и одликован златном медаљом за храброст, а убрзо после битке, 18. јула, произведен је, заједно са целом својом класом, у чин потпоручника.

После рата избила је албанска побуна, па је Михаиловић кренуо за Рашку област. После неколико месеци враћен је у Београд на дошколовање. Следеће године је избио Први светски рат, чиме је Михаиловић онемогућен да пређе из пешадије у артиљерију.

Први светски рат

У Први светски рат Дража Михаиловић је ступио у 3. прекобројном пешадијском пуку 1. позива, који је припадао Дринској дивизији. У Церској бици учествовао је као водник 3. чете 1. батаљона. 9. септембра постао је и заступник рањеног командира 2. чете 3. батаљона, капетана 2. класе Чедомира Станојловића.

У Колубарској бици, Драгољуб Михаиловић, сада водник 3. чете 1. батаљона, се истакао 24. и 25. октобра на Костајнику и 7. новембра на Пламомишту где је остао на положају иако му је батаљон одступио. Предложен је за златну медаљу за храброст.

Ратну 1915. годину Михаиловићев 3. прекобројни пешадијски пук започео је код Шапца, почетком јула, да би крајем септембра наставио борбу против Немаца у околини Пожаревца. Ту је добио нову дужност командира 4. чете 3. батаљона. Због великих губитака, његов батаљон је расформиран 10. октобра. Тада је прекомандован у пуковско митраљеско одељење, које је имало четири митраљеза заплењена од Аустроугара.

Друга половина октобра и почетак новембра протекли су у повлачењу српске војске према југу. Половином тог месеца отпочела је повлачење српске војске кроз Црну Гору и Албанију. У саставу свог митраљеског одељења, Дража се повлачио на потезу Беране-Подгорица-Скадар.

Михаиловићев 3. прекобројни пук је 9. фебруара 1916. прекомандован у Вардарску дивизију, да би следећег дана био упућен у логор Ипсос. Од 15. фебруара 1916. године Михаиловић је у саставу митраљеског одељења 2. батаљона 23. пешадијског пука Вардарске дивизије. Овај пук је настао спајањем 3. и 2. прекобројног пешадијског пука и позива. Бродом Абда Михаиловићева јединица је 22. априла напустила Крф и кренула пут Солунског фронта.

На Солунском фронту Михаиловић је учествовао у борбама на Островском језеру, Горничеву, код Жиове, на котима 1050 и 1368, на Сокоцу, Зеленом брду, Говедарском камену и Добром пољу. У бици код села Неокази и Доње Врбине, 11. септембра 1916, тешко је рањен. Лекарска комисија у Солуну проценила је да због последица рањавања потпоручник Михаиловић више није за строј, па му је понудила службу у позадини, међутим, он је то одбио. После опоравка, вратио се у своју јединицу на прву линију фронта, априла 1917. године.

Почетком следеће године, Михаиловић је са својим митраљеским одељењем пребачен у новоосновани и југословенски пешадијски пук Југословенске дивизије. У саставу те дивизије учествовао је у пробоју Солунског фронта. На Солунском фронту унапређен је у чин поручника, 25. јануара 1918. године.

Орден белог орла са мачевима 2. реда добио је 14. јануара 1918. године, за стечене заслуге и показану храброст у рату. Друго митраљеско одељење 23. пука, једино је у целом пуку одликовано златном медаљом за храброст. Најзад, Михаиловић је, једини у дивизији, добио и Енглески војни крст и то одлуком команданта дивизије.

Међуратни период

Ослобађање Србије поново није донело крај рата. Као и 1913, он је и сада упућен у гушење албанске побуне. На Косову и Метохији је боравио од краја септембра 1918, па све до краја зиме 1919. године. Његово прво мирнодопско одредиште је касарна Краљ Петар I у Скопљу. Као најбољег официра у пуку, командант га је предложио за прелазак у краљеву гарду у Београд. У јесен 1919. године поручник Михаиловић је постао водник 3. чете 1. батаљона пешадијског пука краљеве гарде.

Међутим, није се дуго задржао у краљевој гарди, због једног инцидента у кафани Слобода, уочи поноћи 31. децембра. Његов друг, гардијски поручник Стефан Бухоњицки, припит је држао здравицу, у којој је похвално споменуо бољшевичку револуцију. Када су Бохоњицком због тога упућене претње, Дража је извадио пиштољ, репетирао и ставио на сто, рекавши: Да видимо ко је бољи Србин од мене!. Добио је 15 дана затвора, а онда је већ 25. јануара 1920, враћен у 28. пешадијски пук у Скопље.

Неколико месеци после свог првог боравка у затвору, Михаиловић је, 11. априла, још једном одликован златном медаљом за храброст. 11. маја је постављен за водника митраљеског одељења у 3. подофицирској школи у Скопљу. Уследило је унапређење у чин капетана 2. класе, 14. октобра, и још једно одликовање, Орден белог орла са мачевима 5 реда, које му је уручено 1. децембра 1920. године.

Те, 1920. године, оженио се са Јелицом Бранковић, ћерком пуковника Јеврема Бранковића.

Јелица и Драгољуб су изродили четворо деце: синове Бранка 1921, Љубивоја 1922 и Војислава 1924 и ћерку Гордану 1927. Бранко је умро 1995, у Београду, Љубивоје је преминуо у првој години живота, а Војислав је погинуо поред свог оца, маја 1945. године на Зеленгори. Гордана је дечији лекар радиолог у пензији и данас живи у Београду.

Следеће, 1921. године, Михаиловић је накратко, од 7. јула до 30. септембра, службовао у Сарајеву. Био је наставник у Другој подофицирској пешадијској школи. Вратио се у Београд пошто је примљен за полазника 23. класе Више школе војне академије. Две године касније дипломирао је са одличним успехом. У међувремену, 5. новембра 1921. године Дража Михаиловић је одликован Албанском споменицом, а 24. октобра 1922. унапређен је у чин капетана 1. класе.

Као капетан 1. класе Дража је годину и по дана радио у обавештајном одељењу, а шест месеци у наставном одељењу. Мајорски испит је положио 16. марта 1925. године, да би у чин мајора био унапређен крајем те године, 17. децембра. У генералштабну струку је преведен 24. фебруара 1926, која се може поредити са данашњом титулом доктора војних наука. У то доба Краљевина Југославије је своје најбоље офицере слала у Француску на специјализацију, па се и Михаиловић обрео у Паризу 1930. године.

Пре него што ће отићи у дипломатију, Дража је обављао више дужности у земљи. За помоћника начелника штаба Дунавске дивизије у Београду постављен је 19. марта 1926. године. Поред тога, за 1926. годину био је стални члан испитне комисије за чин потпоручника економске струке. На генералштабне послове у штабу краљеве гарде премештен је 19. јануара 1927. године. У гарди је био помоћник начелника штаба, вршилац дужности начелника штаба, и најзад начелник штаба, а једно време је командовао 3. батаљоном пешадијског пука краљеве гарде.

Истовремено, Дража је био члан више испитних комисија, као и наставник стратегије у Нижој школи интендантске академије. Просветни Орден Светог Саве 2. реда добио је 25. јануара 1928. године, а 17. децембра 1933. Орден југословенске круне 2. реда. Чин пуковника добио је на Васкрс 1930. године.

Службовање у краљевој гарди потпуковник Михаиловић завршио је 14. фебруара 1935, када је прекомандован у организацијско одељење генералштаба министарства војске и морнарице. Ту је остао до 28. маја, кад је стигла наредба за одлазак у Софију, на место војног аташеа Краљевине Југославије. Тамо је научио и бугарски језик и добио два бугарска одличја: Орден Александра Невског 3. степена, који му је уручио лично цар Борис приликом одласка, и Орден крста Светог Александра, који ће стићи три године касније, 1939. За време службе у Софији добио је и пуковнички чин, 6. септембра 1935, поводом рођендана престолонаследника Петра Карађорђевића.

Михаиловић је маја 1936. године на захтев бугарске владе повучен из Софије, пошто је успоставио контакте са неким компромитованим бугарским официрима, па је премештен за војног аташеа у Прагу. Пуковник Дража Михаиловић је стигао у Праг 22. маја 1936. године и остао је ту до маја наредне године. У Прагу се није бавио политиком већ бројним војним питањима, као што су набавка чехословачких авиона, панцир прслука, упутстава за противоклопно ратовање итд. На опроштајном пријему, председник Чехословачке уручио је Дражи Михаиловићу Орден белог лава 3. реда.

Маја 1937. године пуковник Дража Михаиловић постављен је за начелника штаба Дравске дивизијске области у Љубљани. Његово ново радно место налазило се у касарни Војвода Мишић. Ту је, 1. децембра 1937, одликован Орденом југословенске круне 3. реда. Априла следеће, 1938. године, Михаиловић је прешао за команданта 39. пешадијског пука у Цељу, који је припадао истој дивизионој области. Током службе у Цељу, својим претпостављеним је представио план за реорганизацију југословенске војске на националној основи - на српску, хрватску и словеначку - јер је веровао да је национално хомогене војске бити боље од мешовите, што ће увећати јединство војске и борбене способности. Његови претпостављени су одбацили овај план и 1. новембра 1939. су га казнили са 30 дана затвора.

После тачно годину дана, априла 1939. године, Михаиловић се вратио у Љубљану, овог пута за начелника штаба утврђивања. Ту остаје до августа, када је постављен за сталног наставника Војне академије у Београду.

Током 1940. године више пута су забележени Дражини јавни антихитлеровски испади. Најзад, после његовог напада на Хитлера на једном пријему у британској амбасади, немачки посланик Фон Херн упутио је протест југословенском министру иностраних послова Цинцар-Марковићу. Зато генерал Недић још једном кажњава Михаиловића са 30 дана затвора. Казну издржава у Мостару, где је, такође по казни, упућен за помоћника начелника ђенералштаба приморске армијске области, 23. октобра 1940. године.

Други светски рат

Избегавајући да га окупатор зароби у Априлском рату, пуковник Драгољуб Михаиловић се склонио на Равну гору и средином маја 1941. од неколико официра и подофицира (којима су се постепено придруживали и други официри и по неки политичар), оформио групу својих присталица. Своју активност је усмерио на успостављање веза са британском обавештајном службом (уз помоћ америчког и турског посланства у Београду) и преко ње са југословенском емигрантском владом. Михаиловић је већ почетком августа успео да обавести председника краљевске владе Душана Симовића о својој групи и њеним намерама, тражећи подршку и помоћ и стављајући се влади на располагање. Мада ово није била директна веза већ преко посредника (Енглеза) већ од лета 1941. Дража Михаиловић одржава сталне контакте и с Британцима и са емигрантском владом. У ноћ између 17. и 18. септембра 1941. код Петровца на Мору из савезничке подморнице искрцала се комбинована британско-југословенска војно-обавештајна мисија, са капетаном Билом Хадсоном на челу и почетком октобра стигла на Равну гору у штаб Драгољуба Михаиловића.

Од тада па све до потпуног разлаза Енглеза и Драже Михаиловића (јуна 1944.), четници Драже Михаиловића су имали сталну везу и пуну подршку емигрантске владе. Она је Дражу Михаиловића стално унапређивала (од пуковника до армијског ђенерала) и поставила за начелника штаба команде Југословенске војске у отаџбини и министра војног.

Ради придобијања присталица из разних друштвених слојева, првенствено у српском народу, Михаиловић је правио неколико политичких програма, који посебно они из 1941. године показују његова политичка опредељења.

У првом програму од јуна 1941., у првој тачки он са Стеваном Мољевићем прокламује своја политичка и војно стратешка опредељења. У њему се каже: Одржавање непријатељског става према окупаторима и њиховим помагачима, али за сада до даљег не улазити у непосредне борбе, осим у случајевима самоодбране као што је случај у Хрватској....

За рад у прелазном периоду Михаиловић је истицао да се по сваку цену онемогући грађански рат међу Србима. У одељку припрема за нормално стање Д. Михаиловић каже: Сматрати владу у емиграцији легалном владом док траје рат и по могућности одржавати везу са њом, што је потврда његовог стратешког опредељења – рестаурација Краљевине. У делу Програма који говори о периоду слома окупатора доминантна су два задатка:

1. казнити све који су служили непријатељу и који су свесно радили на истребљењу српског народа, и
2. учинити хомогеним српску државну заједницу, тј. стварање Југославије и унутар ње Велику Србију.

Равногорски четнички покрет првенствено се руководио идеологијом великосрпског државотворства. Драгиша Васић и емигрантски министар иностраних послова Момчило Нинчић већ су били начисто с тим да Југославију уопште не треба обнављати, али се из спољнополитичких разлога такав став се није јавно износио.

Четнички прогласи често садрже позиве на јединство, слогу и равноправност свих Срба, из разних српских предела, о чему предратне власти нису довољно водиле рачуна изазивајући оправдано незадовољство код такозваних Срба пречана.

Понашање краљевске владе у Лондону, у одређеним фазама и краља, и крајња политичка неспособност, представљали су огромно оптерећење за равногорски четнички покрет и кључни реметилачки фактор у конципирању његове јединствене, кохерентне и чврсте идеологије. Већина емигрантских политичара су и даље били пуни обзира према Хрватима, док су усташки покољи Срба налагали као једино рационално решење дефинитивно српско-хрватско разграничење. Драгиша Васић је инсистирао да се четнички покрет оштро критички дистанцира од вршљања краљевске владе и посебно њених хрватских министара који су стварали велику забуну у очима западних савезника по питању прилика у окупираним јужнословенским земљама.

Равногорска великосрпска идеологија је, 1942. овладала и свим следбеницима генерала Милана Недића, па је то време највећег ентузијазма у војним формацијама и политичким групацијама генерала Драже Михаиловића. Пораз у бици на Неретви, је уздрмао покрет и у њему развити извесне центрифугалне тенденције, слабљење дисциплине и идејну дезоријентацију током 1943. године.

На Техеранској конференцији Стаљина, Рузвелта и Черчила је донета одлука о обнови југословенске државе и пружању помоћи Титовим партизанима, и то 28. новембра 1943, дан уочи заседања АВНОЈ-а.

Као пандам Другом заседању АВНОЈ-а од стране КПЈ крајем 1943. године, половином јануара 1944. у селу Ба одржан је Светосавски конгрес припадника ЈВуО.

Најтежи ударац четницима Драже Михаиловића, ипак је задао краљ Петар Карађорђевић. Краљ је сменио у јуну 1944. године Божидара Пурића са места председника владе и поставио Ивана Шубашића.

Издаја западних савезника и препуштање целе Југославије комунистичком тиранину Титу идеолошки су потпуно дезоријентисали Равногорски четнички покрет, јер су све његове политичке пројекције почивале на процени да ће доћи до искрцавања западних савезника на Балкану, њихових сукоба са Совјетским Савезом у непојмљивом антикомунизму Рузвелта и Черчила. Ништа се од тога није испунило. У војној структури четника долази до поремећаја, разбијања јединства, недисциплине и осамостаљивања регионалних команданата, од којих сваки почиње да води неку сопствену политику. Многи од њих већ отворено вербално иступају против Драже Михаиловића и његове политике, оспоравајући му даље вођство и компетентност.

После Другог светског рата

Наставак борбе и заробљавање

Петог маја се Михаиловић последњи пут чуо са радио-станице. На Ускрс 6. маја 1945. у 11 часова војничке колоне су стале. После кратке службе прочитана је последња Михаиловићева заповест: "Продужићемо и данас ка постављеном циљу. Наша борба и наша патња су за права човека, Богом дана. Ми можемо у тој борби и изгинути, али је њена победа сигурна, победа и благодети за преживеле и потоње. Уверен у вашу решеност да истрајете до краја, ја вам се обраћам драги моји саборци, својим поздравом, Христос Воскресе!"

Недељу дана касније, праћена од комунистичких трупа и авијације бивших савезника, на Зеленгори је изгинула главна маса Михаиловићевих снага. Ван очију светске јавности, комунисти нису заробљавали равногорце. Најмање 9300 Михаиловићевих бораца је ликвидирано пре или после заробљавања. Иронично, први човек који се са оружјем у руци и герилским формацијама појавио у борби против Немаца у пролеће 1941. године, остао је последњи и једини у шуми 1945. године. Као што је некада први устао у протест против немачке окупације у Европи, тако је по завршетку рата био такође, први у протесту против насилне успоставе комунистичког режима у Југославији.

Судски процес

Суђење ђенералу Михаиловићу одржано је од 10. јуна до 15. јула 1946. године. Уз главно-оптуженог Михаиловића суђено је већој групи људи: Др. Стевану Мољевићу, Др. Младену Жујовићу, Др. Живку Топаловићу, Ђури Виловићу, Радославу Радићу, Славољубу Врањешевевићу, Милошу Глишићу, Проф. Слободану Јовановићу, Божидару Пурићу, Др. Момчилу Нинићу, Петру Живковићу, Радоју Кнежевићу, Др. Милану Гавриловићу, Живану Кнежевићу, Константину Фотићу, Драгомиру Јовановићу, Танасију Динићу, Велибору Јонићу, Ђури Ђокићу, Кости Мушичком, Бошку Павловићу, Др. Лазару Марковићу и Др. Кости Куманудију. Михаиловићеве судије су били Михаило Ђорђевић (Председник већа), Милија Лаковић, Михаило Јанковић, Никола Станковић и Радомир Илић (судије) и Тодор Попадић (секретар).

Тужилац је био пуковник Милош Минић, коме је помагао Милош Јовановић. Од 47 тачака оптужнице коју је Милош Минић прочитао 10. јуна 1946. у Београду, Дража је осуђен по осам тачака. Прва је гласила:

"Крив је што је од почетка друге половине 1941, па за све време рата и непријатељске окупације организовао и руководио оружане четничке формације познате под именом "четници Драже Михаиловића" и такозвана Југословенска војска у отаџбини, које су имале за циљ да оружаном акцијом и терором у сарадњи с окупатором подрже окупацију и угуше оружани устанак и ослободилачку борбу српског и осталих народа Југославије."

Дража Михаиловић никад није осуђен као ратни злочинац, како се касније нашло у историјским уџбеницима, већ углавном за злочине против НОБ-а.

Михаиловићу је наметнут брз темпо суђења који он после дугог мучења није могао да прати. Наводни докази нису били доступни одбрани. Схватајући да је његова пресуда већ донета Михаиловић одбија понуду америчких ваздухопловаца, спашених над Србијом, да сведоче у његову корист. И поред свих недаћа, Михаиловићев бранилац Драгић Јоксимовић је успешно побијао наводе оптужбе и показивао њихову неоснованост.

Ђенерал Михаиловић је 15-ог јула 1946. године осуђен на смрт стрељањем, трајан губитак политичких и грађанских права као и одузимање целокупне имовине. Казна је извршена 18-ог јула 1946. године у Београду.

Ордени

Драгољуб Михаиловић најодликованији је српски официр у историји. Осим "Легије заслужних" награђен је и француским ратним крстом.

Одликовање Де Гола

Командант француског покрета отпора, генерал Шарл Де Гол, одликовао је генерала Дражу Михаиловића Ратним крстом. Уз овај орден он је издао и похвалну наредбу, која је 2. фебруара 1943. године прочитана свим француским јединицама:

"Армијски генерал Драгољуб Д. Михаиловић, легендарни јунак, симбол најчистијег родољубља и највиших југословенских војничких врлина, није престао водити борбу на окупираном националном тлу. Уз помоћ родољуба, он без суштајања не да мира окупаторској војсци, тако припремајући онај коначан јуриш који ће довести до ослобођења његове отаџбине и целог света, раме уз раме с онима који никад нису сматрали да се једна велика земља може да покори суровом завојевачу."

Орден Легије части

Поред одликовања које је Дража Михајловић добио током Балканских и Првог светског рата, 1948. год. амерички председник Хари Труман постхумно га је одликовао орденом Легије части због учествовања у операцији спасавања америчких пилота оборених изнад Југославије.

Комисија за одликовања Пентагона одлучила је да генерала Драгољуба Михаиловића уврсти у "Легију заслужних", након извештаја истражне комисије Комитета за правни суд Дражи Михаиловићу. Ова комисија, која је окупљала најугледније људе САД (шест сенатора, осам конгресмена, пет гувернера...) отворила је јавна саслушања у Адвокатској комори њујоршке општине 13. маја. Саслушања су трајала пет дана, паралелно с процесом који су комунистичке власти у Београду водиле против Драже Михаиловића.

Највећу пажњу Комисија је посветила наводној сарадњи Михаиловића са Силама осовине, једној од најтежих тачака оптужнице који је Војни суд у Београду прихватио.

Орден је, у мају 2005. год. уручен његовој ћерки Гордани на скромној церемонији одржаној у амбасади САД у Београду. Одликовање није уручено све до тада зато што је амерички интерес на Балкану била неутрална Југославија под Титовом управом. Претпостављало се да би један овакав чин гурнуо Југославију у наручје СССР-у и да би она постала чланица Вашравског пакта. Вест о додели одликовања генералу Дражи Михајловићу, тачније о његовом уручењу Дражиној ћерки Гордани изазвала је бурне реакције у Босни и Хрватској међу оним снагама које настоје да Југословенску војску у отаџбини изједначе са Усташама и другим војним формацијама састављеним од припадника некадашњих југословенских народа које су оперисале на Балкану.

Током Другог светског рата, 1944. год. америчка обавештајна служба је, у сарадњи са Југословенском војском у отаџбини и њеним командантом генералом Дражом Михајловићем спровела операцију "Холјард" (Халуард). Главни циљ операције била је евакуација америчких пилота, припадника америчке 15. ваздухопловне армије који су оборени изнад територије Југославије. Оборени амерички пилоти су уз помоћ припадника ЈВуО пребацивани на територију под њиховом контролом одакле су америчким авионима евакуисани у Италију са импровизованих пољских аеродрома Бољанићи, Коциљево и Прањани. Операција Холјард била је највећа операција организованог спасавања оборених америчких авијатичара у Другом светском рату.

"Његова мученичка смрт створила је око његовог имена ореол светог ратника. С временом, тај ће ореол бивати све већи, а име Дражино све славније. А који се зову Дражиним нека подржавају Дражу."

(Владика Николај Велимировић)